

SĂMĂNĂTORUL

Revistă Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

AUREL C. POPOVICI

PENTRU PARTEA POLITICĂ.

D. ANGHEL, ST. D. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

AUREL C. POPOVICI. — Credința părinților noștri

Z. BÎRSAN. — Iubire (poesie).

N. DUNĂREANU. — Povestea unei iubiri.

I. BORCEA. — Lorelai (poesie).

C. SANDU-ALDEA. — Pescar de Islanda (Traducere din Pierre Loti).

A. MIREA. — Monstrul de fier (poesie).

Sc. și D. — Revista generală. — Noi membrii literari ai Academiei. — Monumentele noastre istorice. — Necrolog literar. — Criticii literari ai gazetelor. — Notițe bibliografice. — A fost Cristos evreu? — Valoarea Evangheliilor. — Religiune și psihologie. — Credințele necredinței. — «A servi Engtereii»

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI

EXEMPLARUL :

In țară . . . 20 bani

In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

In țară 10 lei

In străinătate . 12 ,

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul Academiei, 3,
Strada Edgar Quinet, No. 4.
BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei
În străinătate 12 »

CREDINȚA PĂRINȚILOR NOȘTRI

— DE ZIUA ÎNVIERII —

I.

Pour peu qu'on creuse on trouve un abîme infini.

VOLTAIRE

..Astfel oamenii de pe treapta cea mai de jos și cea mai de sus a culturii își întind minile : pe toți îi unește obștescul sentiment că există o mare taină în cosmos, *că naturalul e «supra-natural»*; presimțirea aceasta unește pe Negrul din Australia cu un *Newton*, cu un *Goethe*.

HOUSTON STEWART
CHAMBERLAIN

E Săptămîna Patimilor. O întreagă lume petrece în post și rugăciune și sufletească reculegere. An de an, de aproape două mii de ani! Și așteaptă cu evlavie și senină bucurie ziua mare a Învierii Celui ce cu moartea pe moarte călcînd, a dăruit viață celor din morminte și a mîntuit o lume de pierzare.

A dăruit, cu adevărat, viață celor din mormintele unei strălucitoare civilizații apuse. Ce murise în puterea vîrstei.

Sfîntă zi a Învierii! Cite dulci și nevinovate amintiri din copilăria noastră, a fiecăruia dintre noi ni se deșteaptă azi! Și ce dureroase aduceri aminte din copilăria istorică a culturii noastre creștine!

Dar e zi de primăvară. Firea întreagă învie iarăș pare că din mormînt. Din somnul lung și greu al iernei, al iernei întunecoase. Natura iar îmbracă cu verdeață iarba de pe cîmp. Pomii înfloresc. Și frunze noi și noi desigur, albastre luminișuri redaă codrilor o nouă viață: ciripiri și gingașe cîntări și murmur de izvoare. Soarele de primăvară dă tărie sufletească și trupească omului, și cîmpului ro-

dire. Din câmpiile întinse lanuri, lanuri cresc de grîne. E atîta frumusețe și bunătate în natură și în inimă atîtea dulci nădejdi și mîngîeri! Căci roade îmbelșugate scoate plugul de fier din holdele țării. Plugul în vînjoasele mîni, vînjoase de muncă, ale Romînului harnic.

Dar fireasca rinduială a lumii așa este, că omul nu pentru a trupului hrană trăește. Ci el se hrănește spre a trăi. Spre a trăi cu trupul, dar mai ales cu mintea, cu inima, cu sufletul său. Căci numai din aceste dumnezeiești adîncuri ale făpturei omenești izvorăște puțința de viață, de fericire omenească pe acest pămînt. Iar pentru așa viață în lume, omului îi trebuie nu numai pîne ci și cuvîntul lui Dumnezeu. Căci viața asta omenească toată ce-î? Și ce e toată lumea aceasta, văzută de noi? O scurtă viață de om, de cîteva zeci de ani, ce însemnează? Doar sufletul nostru de oameni muritori, cînd în bucurii, cînd în mîhniri o duce dela leagăn la mormînt, dar numai o viață de om, de om trecător. Trecător pe o corabie trecătoare, o coajă de lămîie pe o nesfirșită mare, dincolo de orice închipuire omenească. Trecătorule semeț, — de unde vii, unde te duci? Dintr'o lume necunoscută într'o necunoscută lume! Pe o cale de unde nu mai este reîntoarcere! Pe vecie! Urmărește gîndul acesta! Pe vecie, cu toate ale tale bucurii, dureri și nădejdi omenești. Și din care necunoscută lume veniseși, că sînt nenumărate? Și pentru ce? Din cea negură a nesfirșitelor valuri de vremi?...

De miî și miî de ani se gîndesc și se întrebă ai lumii înțelepți și cărturari cu mintea lor, cu inima lor. Și toată «știința» lor nu-i decît — părere. Părere personală. Și iarăș și iarăș aceleași întrebări: Este o zare în lume sau nu este? Și are un început sau nu are și un sfîrșit întreaga lume? Și în lume care-î rostul ei? Dar dincolo de lume? Are conștiința omenească un început sau n'are? Și care-i, cum, de unde? Dar dincolo de începutul ei, de zarea lumii ce-î?...

Vecinice întrebări! Din chinuitoarea neliniște a sufletului pe pămînt! A gîndului, a omului pribeag în această minune a marilor, eternelor minuni. Și vecinic profunde presimțiri și credințe omenești. Dar și multe «răspunsuri» și «deslegări pozitive», «științifice», «absolute», — iluziuni în alte forme, jucării raționaliste. Căci mecanismul rudimentar al minții omenești nu este adecuat adevărului obiectiv și absolut. Căci deslegarea «integrală» e dincolo de zarea gîndului omenească. Rostul lumii și al vieții, toată bolta cerească cea fără de început și fără de sfîrșit, nu încapă în celulele cerebrale, într'o scufie cenușie! Iar filosofi toți și toți savanții lumii alt mijloc n'au de a da de adevăr, de fundul lui!

Nu mai *inima*, biata inimă omenească, cu dorul ei adînc, neastîmpărat, acord prelung al vecinicieii, numai ea a presimțit și presimte

adevărul. L'a presimțit dintru'nceput. De cînd bate și tot bate, în zidirea cea de oase, de organe și de mușchi, și împinge mintea săltăreacă să tot zboare ca o minge goală pînă'n infinit. Ea, inima, *conștiința omenească*, a presimțit și ea presimte că lumea aceasta întregă, pe cît o pot coprinde simțurile noastre cele cinci și slăbănoage, e o *taină*. O taină nepătrunsă, căci ochiul minții noastre e prizmă oarbă pentru ea. Ea, mintea omenească, pornită din fire spre abstracții, abia după mii și mii de ani de vedere, de experiențe și gîndire a ajuns, în sfîrșit, să verifice în simțirea aceasta, în această vie conștiință a tuturor popoarelor pămîntului, *un adevăr filosofic: e relativitatea puterilor mintale, a toată știința omenească azi și în toate vremile ce vin.*

Orî unde ne întoarcem ochii în lume, de fapt nu vedem de cît «minuni», și vorba lui H. St. Chamberlain, cea mai mare ne sîntem noi înșine. Am descoperit nenumărate adevăruri și vom descoperi nenumărate altele în viitor. Ne-am bucurat și ne vom bucura de ele, căci la aceasta ne servă mintea și inima în noi. Dar «minunea minunilor», adevărul «obiectiv» și «științific», ne-a rămas pe veci o *minune, o taină dumnezeiască*. Aceasta neliniștește sufletul nostru și neliniștea ne ia încrederea în viața omenească așa cum e, pornește pe o seamă de oameni spre nesfîrșite lupte cu *fantazii* și lupta se generalizează și prăbușind *credințele* popoarelor, le desființează pe acestea. Căci în această chestie «știință» nu-î, nu-î de cît *credința!*

De la Inzi și vechii Elini și pînă la Cristos, de la el și pînă la Kant, la Voltaire și Goethe, pînă la Comte și Spencer, ș'apoî pînă la Ruskin și Pasteur, Bismarck, H. St. Chamberlain și Brunnetière toate sufletele mari și puternic simțitoare, toate mințile filosofilor propriu ziși, au simțit și au înțeles că acesta-î adevărul: că rostul lumii și al vieții este și rămîne o «*taină*», mare și de necoprins de mintea omenească acum și în veci pururea.

Și de la relativ, oamenii conchid la absolutul *nevăzut* și cred în Dumnezeu cel *neînchipuit*. E Dumnezeuul credinței noastre creștine, al părinților și străbunilor noștri!

II.

Luafi-mi credința în Dumnezeu, și-mi luafi patria. Dacă nu aș fi un creștin dreptcredincios, dacă nu aș avea minunata bază a religiunii în mine, n'aș fi avut parte de un asemenea cancelar.

BISMARCK.

Sfîntă zi a Invierii! Dangăt de clopote mîngăietoare, străzi și piețe liniștite, curățite de «afaceri», de a vieții sarbădă proză. Multe case-s

nou spoite și tot poporul în sărbătoare. Mulți în haine noi. Copii cu ouă roșii în mână, cu veselie în față. Obștesc repaos. Căci e praznic mare. Sfințit și sfint, tot sfint de două mii de ani! Moment înălțător de inimă și de gânduri. Cîtă poezie și cît farmec de viață în acest simbol! *Și, Doamne, cît adevăr al vieții și datator de viața se cuprinde într'insul!* Ce adevăr profund și sacru! Și ce puțin îl înțeleg, după atîta mar de vreme! Și ce mulți îl preamăresc cu inima — îndoită! Simt și ei că-i adevăr la mijloc și nu «superstiție», dar li-e frică de a noilor cărturari intoleranță. E natural. Căci spre a-ți păstra și manifesta credința în Dumnezeu, se cere mare curaj — în acest veac al demagogiei cărturare. Și multă știință pozitivă îți trebuie în ziua de azi, ca să poți descoperi adevărul și să-l poți pricepe pe deplin, în marele labirint al sofismelor scilpitoare de logică și de pseudo-cultură.

Sint oameni cari cunosc rezultatele pozitive ale lungilor discuții asupra raportului dintre știință și credință. Și totuș, nenorocita instrucție abstractă care ne usucă de vr'o 50 de ani, îi face a crede că d. p. citate din evangheliile ar fi citate de paradă, din «superstiții», dintr'o inferioară «metafizică a poporului» cum zice Schopenhauer. *Nici nu bănuiesc măcar ce adînci adevăruri din natură, din experiența vieții, din realitatea vie, se copriind întrînsele! Adevăruri din natură, coroborate de întreaș noastră știință modernă.* Dar azi nu pot să dau de cît cîteva indicații în toată chestiunea aceasta.

«Cristos a înviat»? **Da! Adevărat că a înviat!** — Căci nu e o «superstiție» acest cuvînt! *E un adevăr!* Un adevăr istoric îmbrăcat într'o sublimă poezie. Căci prin Cristos, oameni și popoare au înviat la viață, la realitate, la adevărata fire omenească capabilă de idealuri morale, așa cum e, cum a făcut-o Dumnezeu. Cristos a înviat el însuși, și a înviat o lume întreaș — din trufia cărturarilor, din neștiința lor și groapa lor! A înviat o lume de supt ruinele sofismelor ce o omorîse, ce o îngropase de vie. Gîndiți-vă numai la toată prăfăria morală în care se îneca atunci civilizația elină; gîndiți-vă la agonia, supt aparențe de sănătate, de «progres» și de «mărire», în care se sbătea civilizația Romei, ajunsă atunci la epoca lui Luchian, a retorilor și gladiatorilor, a necredinței și imoralității generale, a democrației cesariste cu doctrina «*panem et circenses*». «Civilizația» ajunsă la Caligula, la Nerone și Heliogabal, la politica pretorienilor, «*suverani alegători*» de dictatori imoralii, de crude dictature militare!

«Cristos a înviat?» **Da! Adevărat că a înviat!** El *singur* înviiase din groapa în care ajunsese tot neamul lui Israil prin semeția cărturarilor, a leviților și ticăloșia fariseilor și vameșilor săi. E peste putință a înțelege pe Cristos dacă nu știi că el e mereu preocupat de neamul lui pe care voia să-l reformeze în prima linie, pe «*acest neam desfrinat și păcătos*» (Marcu C. VIII 38), «*neam necredincios*» (Marcu C. IX 19). De fapt însă prin Cristos au înviat *alte* popoare din sălbătecia ce urmase după subminarea și zguduirea raționalistă a credințelor antice. Căci retorii și sofști, dărîmînd simboluri pe cari nu le priceuseră, au nimicit credințele popoarelor lor proprii, temeliiile lor morale și cu ele toată cultura lor clasică. În locul credințelor tradiționale, turnaseră pe suflete — leșie! Leșia distrugătoare a «răspunsurilor lor» individuale, «științifice», «perfecte» în *vecinicele enigme* ale existenței! Luaseră națiunilor credința religioasă, pînea zilnică a vieții lor sufletești, și le hrăniseră cu piatra acră a «științelor»! A «științelor» formaliste și abstracte, din minți speculative în vînt, fără temei în experiență. Popoarele, lipsite de orice razim moral, cu moartea în suflet, arse de setea unei *credințe puternice* ce nu mai era, în nici o formă, nicăieri în lumea lor, în plină descompunere națională, — popoarele au înțeles repede și au primit cu cucernicie evanghelia lui Cristos, a adevăratului Messia. Și Messia a fost. *Căci el le-a mîntuit*. El a liniștit marea zbuciumată, talazurile sufletelor pierdute de cărturari limbuți: «Fătarnicilor, fața pămîntului și a cerului știți să le cercetați, dar *acest timp cum nu știți să-l cercetați*?» (Luca XII. 56). Le-a mîntuit din anarhia ce era să le omoare și *trupește* nu numai naționalicește.

El care nu era «representantul» lor ca semeții lor cărturari, farisei și vameși, ci adevărat biciul lui Dumnezeu în contra lor, reacțiunea întrupată în contra abstracțiunilor logice ce scufundaseră lumea iarăș în barbarie.

III.

«Fiecarui om i se impune convingerea că parcă îndărătul naturei s'ar fi ascunzînd o *fință mare, rînduitoare și cîrmuitoare*»...

GOETHE.

Cristos, în înalta lui înțelepciune și adîncă lui smerenie, n'a dat «explicația», «deslegarea științifică» a tainei. Nici n'a încercat măcar să dea și el, ce și atunci numai «cărturarii» dădeau, vreo «cosmogonie integrală», ca a lui Haeckel de astăzi bunăoară și a tuturor demagogilor «științifici».

Cristos a urcat Calvarul și a murit pe Sfinta Cruce, pentru că fusese o dumnezeiască încarnațiune a adevărului etern că rostul primordial și final al lumii e și rămîne o vecinică taină a firei ei nepătrunse, o taină a «Tatalui Ceresc».

Oamenii mari și cu tîlc adevărat în scriptura firii, a științei omenestii, mai ales Houston Stewart Chamberlain, spiritul cel mai distins în sinteze culturale, au dovedit că deosebirea d. p. între Buda și Cristos e radicală. Ea rezidă în concepțiile lor despre viața omenescă. Nirvanismul e mîhnirea de mizeriile «fatal legate de o mîna de pămînt». E tăgăduirea categorică a vreunui bine pentru omul în viață. Și față de el și scepticismul european, Creștinismul e mîntuirea. Mîntuirea tocmai din această supremă deznădejde a sufletului doritor de deslegări precise la întrebări organice, funcționale ale minții omenestii. Creștinismul cu toate alegoriile lui și legendele lui deosebite, în fond e recunoașterea umilă, cucernică a adevărului inexorabil că lumea este o minune divină, pe care o poți cerceta și trebuie s'o cercetezi, și de care te poți bucura în voia inimei, dar de al cărei «rost ultim», «adevărat», nici odată nu veși da, pentru că este și rămîne o taină nevăzută, a lui Dumnezeu. De aceea crede în Dumnezeu și nu cerceta! Nu căuta să explici tu în mod «științific» probleme ce nu sînt științifice!

Budismul e blînda resemnare a desnădejdiei sublime. E conștientaucidere a voinței de a trăi, e o religiune a îngropării de viu, a pesimismului. Cristos, din contra, nu privește viața ca «o deșertăciune a deșertăciunilor», el o afirmă. El chiamă lumea la viața. Dar pe temeiul credinței în Dumnezeu, în tainicul rost al lumii, al bunătății dumnezeiești și al înțelepciunii omenestii, al păceii și al smereniei în fața lui Dumnezeu pe care să nu-l ispitim. «Adevăr zic vouă, dacă nu vă veși întoarce și nu veși fi ca copiii, nu veși intra întru împărăția cerurilor». Invățătură plină de înțeles! Ea la taina lumii se referă și de această ispita să ne ferim: de ispita de a «explica» noi, oameni mîrginiți, în mod «științific», «perfect și absolut» vecinice «probleme» ce nu sunt explicabile după nici un metod «științific».

Această taină minunată s'o admirăm și s'o iubim căci pe ea numai Dumnezeu o înțelege. Dar să nu ne pierdem mințile căutînd a înlocui credințele noastre în Dumnezeu cu «soluții» și «explicații» pretinse «științifice». Pentru că «științifice» nu pot fi niciodată. Sînt însă, precum au fost totdeauna, păcate, disolvante pentru orice civilizație. Căci «Pe Dumnezeu nimeni nu l'a văzut vreodată, Fiul unul născut, care este la sîmul Tatalui, acela a spus». (Ioan, Cap. I. 18).

«Cristos a înviat?» **Da! Adevărat că a înviat!** — Căci el și numai el a dat și noilor veniți, «barbarilor», puțința unei armonii a sufletului omenesc cu viața. Pentru că el ne-a dezvălit adevărata fire a lucrurilor în lume. El, unicul «filosof naturalist» pe care l'a dăruit Dumnezeu acestei planete. Da, de o mie de ori da, *Dumnezeu!* Căci «natura» nu-î decât o altă *vorba* pentru Dumnezeirea necuprinsă și numai semeția cărturarului neînțelegător de știință se ferește de a pomeni de Dumnezeu.

Înlocuiți d. p. în mai toate învățăturile lui Cristos cuvântul «Dumnezeu» sau «Tatăl cel Ceresc», care supără «știința», cu cuvântul «*natură*», «*firea omenească, a lumii, a neamurilor*», și abia atunci veți înțelege că religionea lui e și azi «modernă» și modernă va fi în vecii vecilor.

Cristos văzuse tot și lămurit ce nu văzuse nimeni dinaintea lui, tot ce o minte omenească poate vedea vreodată: *condiții fundamentale ale vieții popoarelor*. Văzuse că numai pe o credință de stincă se poate clădi o viață demnă de om, de o națiune, o *adevărată civilizație*. Și toată știința exactă la care a ajuns lumea, ne dovedește adevărul azi incontestabil că fără o sinceră și adâncă credință în Dumnezeu, nici o adevărată cultură nu e cu puțință.

Cristos ne învață adevărata credință în Dumnezeu și de aceea ne poate da nădejdea într'o ușurare a durerii omenești în lumea aceasta. Și el ne-a dat, el cel dintîiu în lume, învățătura cea mai adevărată pentru aceasta: *iubirea lui de oameni*. El, fenomen al bunătății și al blîndeței, cea mai sfîntă inimă omenească între noi, bieți copii pribegi, treziți într'o lume de noi în veci neînțeleasă în rostul ființei ei adevărate. Cîtește mereu și adîncește mereu, în fiecă oră a vieții tale, învățătura apostolului cătră Corintenii: «*Și de aș grăi în limbile omenești și îngerești, dacă dragoste nu am, făcutu-m'am aramă sunătoare și chimbă resunător. Și de aș avea prorocie și aș ști toate tainele și toată știința și de aș avea toată credința încît să mut și munții, dacă dragoste nu am, nimic nu sînt*». Ce mult ne-a ajutat această învățătură sublimă timp de două mii de ani! Și unde am fi dacă ne-am putea pătrunde de ea, *fiecare* dintre noi în toată ființa noastră, în fiecare faptă a noastră! Cîtă dreptate avea Novalis zicînd că abia ne găsim la pragul Creștinismului și că în evangheliile sînt adevăruri vecinice de studiat! Abia sîntem la pragul lui! Și o lume de noi cărturari, de retori și de sofîști, săpînd la baza întregii noastre culturi moderne, la credința noastră bimilenară în Dumnezeu, vor să ne întoarcă înapoi, în starea primitivă a omenirii!

IV.

Eu spre aceasta sînt născut și spre aceasta am venit în lume ca să mărturisesc pentru adevăr. Oricine care este din adevăr, ascultă de glasul meu.

De la Ioan, Cap. XIX. 37.

Am mai spus-o: în scriptura tainelor vieții, în știință, și mai ales în evanghelia lui Cristos, se citește cu evlavie. Numai astfel poți pătrunde pînă în adîncul adevărilor ei eterne.

Cristos nu ne-a făgăduit o împărăție cerească în afară de noi. El ne învață respicat: «*Impărăția cerească e în lăuntrul vostru*»¹⁾. În hărnicia fiecăruia, în virtuțile sale, în înjugarea patimilor și a poftelor nechibzuite. «*Luați jugul meu asupra voastră și învățați de la mine că blînd sînt și smerit cu inima și veți afla repaos inimelor voastre! Căci jugul meu este bun și povara mea ușoară este*».²⁾ Este un glas ce răsună prin două mii de ani, ca o eternă simfonie a cerului și a pămîntului!

Cristos e mila însăși, pentru că e dragostea și bunătatea ideală, sublimul sufletului omenesc. El simte toate adevărurile esențiale pentru viața omenească. Și de aceea zice: «*Dați Chesarului ceea ce este a Chesarului*» (a Statului) «*și lui Dumnezeu ceea ce este a lui Dumnezeu*». Iar în ordinea de Stat și în viața popoarelor să nu ne închipuim egalitate și un pacifism cu rîuri de lapte și miere, căci iată ce spune el: «*Nu socotiți că am venit să pun pace pe pămînt. Nu am venit să pun pace între voi, ci spada*»³⁾. *Foc am venit să arunc pe pămînt și cît de mult doresc să fie aprins*»⁴⁾. Pentru că așa-î viața pe pămînt, așa-î natura, nu altfel. Numai așa se poate afirma viața, numai așa se poate trăi în lume: prin încordarea tuturor puterilor sufletești și trupești supt cîrma înțelepciunei, prin luptă statornică și leală, căci: «*Impărăția cerurilor se ia prin stăruință*», — nu prin drepturi imagine; deoarece «*strîmtă este poarta și îngustă calea ce duce la viață și puțini sînt care o afla*». Pe această poartă numai prin hărnicie și înțelepciune se intră, nu prin simple «*voințe*» platonice. De aceea sînt «*mulți chemați, dar puțini aleși*».

Știința pozitivă abia după două mii de ani de cercetări verifică azi aceste adevăruri! Și tot numai printr'un adevărat cunoscător al firei, el însuș

¹⁾ Luca, XVII. 21.

²⁾ Mateiu XI. 29, 30.

³⁾ Matei XI. 34.

⁴⁾ Luca XII. 49.

cu credință în Dumnezeu, prin *Darwin*. El nu a «dovedit» de loc descendența omului din maimuță, după cum pretind urmași de-ai săi neînțelegători și, pripiți în durare de sisteme teoretice pe — nisip. Dar el ne-a arătat, în mod științific, continue asemănări și continue prefaceri, adaptări și selecțiuni, «lupta pentru existență în natură». Și nimic mai mult. Și oricine mai susține «dovedită» descendența din «maimuță», se face în ziua de azi de ris în știința pozitivă.

Cristos e întruparea realității și a idealității vieții omenești așa cum este, și cum o putem după el și noi idealiza. Pentru noi oamenii și a noastră mintuire, nu în și pentru abstracțiuni fără nici o bază științifică serioasă. El ne arată, ceea ce ne dovedește știința întreagă, că nu există «egalitate» în natură și că fericirea omenească depinde, vorba Romînilui, «de om după cum e om», nu de meșteșugite și încalcite consecințe «logice» din fantazii și poftiri dezlănțuite. De aceea, tot o pozitivă înțelepciune din viață și de viață dătătoare a rostit Mîntuitorul lumii zicînd poporului, — despre cărturarii, retorii și «specialiștii sociali» de atunci: — *«Feriți-va de proroci mincinoși cari vin la voi în îmbrăcăminte de oi, iar pe din launtru sînt lupi răpitori»*.¹⁾ Eu cred că nu există învățătură mai plastic sculptată împotriva demagogiei cărturare și egalitariste, «democratice» de atunci și de — astăzi. *«Aă doar culeg oamenii struguri din spinii și smochine din ciulinii? Pom bun nu poate face roade rele, nici pom rău nu poate face roade bune. Căci ori ce pom ce nu face rod bun se taie și se aruncă în foc. Drept aceea după roadele lor îi veți cunoaște pe dinșii.»* Și iarăș: *«Deci ori-cine care aude aceste cuvinte ale mele și le face, va fi asemenea bărbatului cuminte care și-a clădit casa lui pe piatră. Și a căzut ploaie și aă venit rîurile și au suflat vînturile și aă bătut în casa aceea și n'a căzut; căci era întemeiată pe piatră. Și oricine care aude aceste cuvinte ale mele și nu le face, va fi asemenea bărbatului fără de minte care și-a clădit casa lui pe nisip. Și a căzut ploaie și aă venit rîurile și aă suflat vînturile și aă izbit în casa aceea, și căderea ei a fost mare. Și fu cînd sfirși Isus cuvintele acestea, gloatele rămaseră uimite de învățatura lui. Căci le învăța ca unul care are putere, iar nu ca cărturarii lor.»*²⁾ Și tot ca unul care are putere adevărată, nu ca cărturarii lor: *«Zise lor Isus: Eu sînt pînea vieții. Cine vine la mine, nu va flămînzii și cine crede în mine, nu va înseta»*³⁾.

1) Matei VII. 15.

2) Matei VII. 21—28.

3) Ioan, VII. 35.

V.

Dreptule Tată, lumea nu te-a cunoscut, dar eu te-am cunoscut și aceștia au cunoscut că tu m'ai trimis.

DE LA IOAN, CAP. XVIII. 25.

Voi pierduți în gânduri sfinte, con-
[vorbeați cu idealuri...
EMINESCU.

Prin viața lui cea sfântă și moartea lui nevinovată, prin jertfa singelui său, Cristos «*pilda*» a vrut să dea popoarelor și lumii. Și a dat-o cum numai o faptură omenească adevărată, natura omului în plenitudinea ei practică și ideală, *Fiul lui Dumnezeu* putea s'o dea.

Și învățătura lui și pilda lui ne-a închegat și nouă neamul și ne-a făcut ce suntem azi în lume: un popor creștin, deosebit de altele, cu rîvnă adîncă de a-și păstra sufletul, cu dor de cultură proprie, națională. «*Căci ce folosește ca omul să cîștige lumea întreagă, și să-și piarză sufletul său*»¹⁾ Am trecut și noi prin mari furtuni și vijelii istorice. Năvăliri de barbari, liturghii în limbi străine și cîrmuiră asupritoare, — din toate nenorocirile popoarelor am avut și noi partea noastră. Și am răzbit prin ele și prin toată urgia vremilor. Dar numai pentru-că sintem și noi un neam de ființe bărbătești cuminte, care-și clădise casa sa pe piatră. Numai pentru-că părinții noștri aveau *credința în Dumnezeu și în hărnicia lor și nu se luau după provoci mincinoși, ne-așteptînd smochine din ciulini!* În lupte au înfruntat viața; numai luptînd mereu, au putut feri casa noastră sufletească și trupestă de apa ploilor, de revărsatul riurilor și de bătaia vînturilor istorice. Casa nu s'a năruit pînă astăzi, căci credința lor adîncă și smerită în Dumnezeu le da credință în toată rînduiala firei așa cum este. Se închinău lui Dumnezeu, ei în limba lor străbună; se închinău adînc și cu evlavie și-și căutau de treabă; căci apa trece, pietrele rămîn. Și în aceste adînci temelii de sufletesc granit, Dumnezeu și vremea ne-au zidit pe noi un neam, din ce în ce mai mare, cu fire proprie, cu rost de seamă azi în lume. Căci ne-au zidit din fierul calităților și credințelor noastre seculare, ne-au zidit din sîngele părinților noștri ce a curs șiroaie pe cîmpii pentru «*Țară*» și «*Impărăție*», pentru «*Domnul*» și «*Impăratul*», pentru legea strămoșească, pentru neam, — *pentru noi, pentru urmași!*

Calitățile și credințele le moșteniseră «*inconștient*»? Și sîngele și-l vărsa tot «*inconștient*»? Da! «*Inconștient!*» Dar și fără subtilis-

¹⁾ Marcu VIII. 36.

sime discuții cărturare de «indivizi suverani» în vecinică ceartă și împotrivire cu Chesarul și cu Dumnezeu. Căci îi dădeau Chesarului, ce este a lui fără retoricesti «considerente», și dădeau lui Dumnezeu ce este a lui fără sofiste explicații «științifice», «cosmogonice». Căci numai așa *pot fi* națiuni în această mărginită lume! Numai așa pot înainta apoi, pe singura cale a vieții, «pe poarta ei cea strîmtă și calea cea îngustă» întru «împărăția cerească». Nu alt-fel. În nici un cas alt-fel. Grecii și Romanii nu mai sînt, deși ar putea să fie și astăzi, și de aci înainte mii și mii de ani. Sînt națiuni cari existaseră înaintea lor, există și pot exista înainte. Dar au murit cu zile. Nu atît din cauza barbarilor. Ci pentru-că retorii și sofistii îi porniseră «pe poarta cea largă a vieții!» Și le frînseseră orî-ce putere de rezistență, de viață! Pentru-că nu înțeleseseră din vreme acest adevăr etern, azi cu adevărat științific, și au «înaintat» în prăpastia pierzării ca «oile rău păstorite». «*Intrați pe poarta cea strîmtă, că largă este poarta și calea ce duce la peire și mulți sînt cari intră pe ea!*»...

VI.

Eu sînt învierea și viața. Cine crede în mine viu va fi, chiar dacă ar fi murit.

DE LA IOAN, CAP. XI. 25.

Pace vă las vouă, pacea mea o dau vouă. Nu după cum dă lumea, vă dau eu. Să nu vi se turbure inima nici să se sperie.

DE LA IOAN, CAP. XIV. 27.

«Cristos a înviat?» **Da! Cristos a înviat!** Și numai el ne poate învia pe noi din groapa neștiinței și a trufiei cărturarilor și prorocilor mincinoși în care ne zbatem. În care ne batem ca frați orbiți ce au intrat pe poarta cea largă ce duce la pierzare. Tot viitorul neamului românesc de aici atîrnă: *de a credinței biruința, a credinței în Dumnezeul ocrotitor al părinților noștri!* Toată discuția cărturare și semeția lor de «antropomorfism» nu dovedește de cît a lor nemintoșie. În legea noastră creștină, în această sfîntă credință a părinților noștri și a tuturor oamenilor de inimă și înțelepți din ziua de azi, e o neprețuită comoară de adevăruri religioase, filosofice, istorice și științifice fundamentale. Dar comoara e așezată într'o străveche și poetică grădină. Din două-zeci de secole de evlavie și interpretări omenești, de profunde și sfînte preocupări sufletești au răsărit nenumărate flori de tradițiuni și alegorii, de legende și simboluri. Ele sînt sfînte, căci se țin de sanctuarul învățături lui Cristos. Lacrimi și sînge omenească au

curs şiroaie, secole de-arîndul, pentru ele. Căci tot din aceiaş simţire omenească şi din aceleaşi gânduri omeneşti dar slabe, umile, imperfecte au răsărit şi ele. Atît de enorm de greu este a întemeia o religiune! Căci nici-odată o religiune *trainica* pentru o cultură n'a fost şi nu poate fi simplă, simetrică, riguros consequentă. De aceea e atît de greu a «reforma» o religiune sau a o schimba cu alta tot la fel, şi de aceea trebuie multă înţelepejune chiar în simple adaptări ale formelor exterioare neesenţiale, la trebuinţele bisericelor însăşi.

Pentru orî-care Român cu adevărat cult, care înţelege toate aceste adevăruri de viaţă şi multe altele, religiunea noastră creştină în sine şi simbolurile ei exterioare, nu pot presinta nici o dificultate faţă cu o sinteză într'adevăr superioară a culturii moderne. Drapelul ciuruit de gloanţe, pe care-l poartă ostaşii în fruntea unui regiment, nu-î de cît un petic de pînză. Şi totuşi cînd te vezi în faţa lui, simţi un fior de evlavie în sufletul tău şi involuntar îţi scoţi pălăria. *Dacă e suflet în tine!* Aici e origina tuturor nenorocitelor sofisme contra religiunii: în lipsa de suflet. De fapt, nimeni din oamenii cu adevărat mari n'au îndrăznit vre-odată, şi nici nu îşi închipue cu putinţă, a cleveti şi a slăbi credinţa noastră creştină. Căci întocmai ca Englezii, şi mai ales ca toate naţiunile germanice, şi neamul nostru numai în umbra Crucii se făcuse cruce de voinic, cum zice Românul. Şi numai păstrîndu-şi şi adîncindu-şi mereu credinţele sale va intra şi el, la plinirea vremii, în împărăţia cerească.

De aceea, mai ales noi Romîni să luăm aminte învăţăturile lui Cristos şi adînc să ni le săpăm în minţi şi inimă. Mai ales azi! «*Căci se vor ridica Cristoşi mincinoşi şi proroci mincinoşi şi vor da semne mari şi minuni în cît să amăgească chiar pe cei aleşi, dacă se poate*¹⁾. Şi pentru înmulţirea fără-de-legei, *se va răci iubirea multora*²⁾. Şi dacă o împărăţie *se va fi desbînat în sine, aceea împărăţie nu poate sta*³⁾. Şi el zise, *vouă va este dat să înţelegeţi tainele împărăţiei lui Dumnezeu, iar celor-lalţi în pilde ca privind să nu vază şi auzind să nu priceapă*⁴⁾. *Eă sînt calea şi adevărul şi viaţa; nimeni nu vine la Tatăl de cît prin mine*⁵⁾. Să nu se turbure inima voastră. *Aveţi încredere în Dumnezeu, aveţi încredere în mine*⁶⁾. Fericii sînt ochii voştri că văd şi urechile voastre că aud. Căci adevăr zic vouă că mulţi proroci şi drepti au dorit să vază ce

¹⁾ Matei XIV. 24.

²⁾ Matei XXIV. 12.

³⁾ Marcu III. 24.

⁴⁾ Luca VIII. 10.

⁵⁾ Ioan XIV. 6.

⁶⁾ Ioan XIV. 1.

vedeți și n'au văzut. Și să auză ce auziți și n'au auzit. Deci voi, ascultați pilda sămănătorului ¹⁾). Acestea vi le-am vorbit *în asemănări...* *V'am spus acestea, ca să aveți pace întru mine.* În lume aveți strîmtoare, dar îndrăzniți, eu am *biruit* lumea ²⁾). Căci cerul și pămîntul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece».....

Nu vor trece, căci exprimă legi ale firei, porunci cu adevărat dumnezeiești. Să ascultăm de aceste sfinte învățături. Căci tot neamul românesc, afară de oile lui rătăcite, le ascultă cu tot sufletul său în toate țările în cari trăește, luptă și nădăjduște. Să le ascultăm, și fără șovăire să le urmăm, căci, fără «voturi», aceasta este *voința poporului*, a întreg neamului nostru! Voința lui cea mai curată, statornică de două mii de ani și cea mai înțeleaptă. Pentru că de la credința lui creștină în Dumnezeu atîrnă *toate* credințele, toată ființa lui morală și națională în lume. Ca orî-ce popor, el nu-și poate da seama în chip lămurit de legăturile acestea complexe, el nu le poate exprima, dar el le simte pînă în adîncimile ființei sale căci *sînt radacinele ei, sînt sufletul său secular!* Iar cel ce îi slăbește și îi dărîmă aceste credințe fundamentale îi secătuește și îi omoară sufletul. Și nici un Român conștient, cu mintea întregă și inimă curată, nu se poate face vinovat de asemenea fără-de-lege contra sîngelui său.

Să înalțăm deci gîndurile și inimile noastre în această sfîntă zi a Invierei! A Invierei Celui ce cu viața sa și moartea sa pe Cruce a plătit preț de rescumpărare pentru mîntuirea noastră, pentru cultura noastră. Și cu sfîntă convingere și mulțumire să zicem:

Cristos a înviat! Adevărat că a înviat!

AUREL C. POPOVICI.

IUBIREA

*Iubirea? O fermecătoare stea
Ce cade 'ntr'o prăpastie adîncă...
O vezi... și-ți părăsești frumoasa stîncă
Să tot cobori o viață după ea;
Îți uiți de cerul larg ce l'ai avut,
De soarele din zilele de vară,
Cobori, cobori înspre necunoscut
Pierzîndu-te 'n adînc fără hotărî...*

¹⁾ Mateiu XIII. 16, 17, 18.

²⁾ Ioan XVI. 25-33.

*Caderea ta-i un vis... îl ştii eă visul !..
 Şi legănat de el... cu Dumnezeu!*
Coborâ-te, coborâ-te mereu
Cu ochi închişi să nu zăreşti abisul,
Să nu te-apuce dorul de lumină,
De culmeu la stăpîna peste zări
Ca-ţi veî vedea viaţa o ruină
Şi-i sta zdrobit la mijloc de cărari.

Z. BÎRSAN.

POVESTEA UNEI IUBIRI ¹⁾

Cînd ne coborîrăm pe malul jos, se desluşi din întunec luntrea şi trupurile celor doi lopătari, care stăteau în picioare, aşteptîndu-ne.

— Gata băieţi? întrebă revizorul.

— Gata, răspunse un glas.

Ne urcărăm în luntre, lopătarii potriviră vislele şi împinseră lotca la adînc. Pornirăm încet de-a lungul malului năsipos, prin faţa sălciilor bătrîne, care întindeau braţe negre, cu forme ciudate, în noaptea rece de Octomvrie.

Un vîntuleţ uşor, tăios, sufla peste apă. Mişcarea înceată a valurilor nu se auzea din pricina lopeţilor, care răsunaū cu zgomot sec în cuiele de fier.

Cîtă vreme vom fi mers aşa, nu ştiu: ceasornic n'aveam şi noaptea era neagră.

Din cînd în cînd lopătarii lăsaū vislele, suflau în palme, se loveau cu braţele cruciş peste coaste, apoi iarăşi încordaū muşchii, s'aplecaū trăgînd.

Simţeam atunci cum luntrea se mişcă, alunecă uşoară, însufleţită ca o fiinţă, care ar fi căpătat viaţă în cele patru braţe.

Pe cînd nici nu m'aşteptam, revizorul cîrmi luntrea la mal, căutînd prin întunec; o cîrmi dintr'odată şi cînd mă uitaî bine, văzuî că botul a intrat într'o scursoare.

Aci trebuia să aşteptăm pînă s'o lumina.

De-acolo, c'o năpîrcă aveam să intrăm în baltă, la gişte.

Era frig. Ca să ne încălzim, lopătarii strinseră nişte crăci uscate şi apînseră un foc mare în pădurice, lingă malul apei.

De-odată lumina flacărilor desluşi trunchiurile copacilor şi ramurilor negre, Ne strînserăm roată... Cînd imî aruncaî ochii spre malul apei, văzuî o cruce...

O dungă de frică parcă 'mî vîri pe dată curenţi reci, din creştet pînă 'n tălpi.

— Cine-î îngropat aici? întrebaî pe revizor, cu nelinişte.

— Un om. Ştiu şi eū ce naţie o fi? Iaca Ştefan, agentul, ştie mai bine, să-ţi spue el — şi-mî arată spre unul din cei de faţă, un om ca de vre-o trei-zeci de ani, care îşi încălzea palmele la foc.

¹⁾ Din volumul ce va apare în curînd, în editura «Minervei».

Ștefan cînd auzi glasul revizorului, clătină din cap...

— Da, știu... Vrei s'auzi? Pîn'la ziuă mai avem...

— Cum de nu, răspunsei eu bucuros și mă dădui mai aproape, pe cînd un lopătar aruncă lemne peste jar.

— Nu de mult, începu agentul și își trăsese căciula groasă mai pe frunte, sînt vre-o doi ani, trăia aci în «Satul Nou» un veteran, Ilie Armașu.

Era de loc din Dresca, de la granița Neamțului, cum spunea dînsul.

Cînd a venit omul nostru, i-a fost greu la început, dar gospodar și muncitor cum era, și-a tăiat lemne din pădure, a făcut cherpic și a durat casă mare, frumoasă, aproape de malul apei, pe pămîntul ce i-l dăduse Statul. Atîta i-a venit greu pîn' și-a ridicat casa; de acolo, unde-a început să împletească nuele, să-și îngrădească locul, să-și facă șură, și ocol pentru boi; iar Rușii care erau aici, se uitați la el cu ciudă și mirare, văzîndu-l cit e de priceput.

Mă rog, în scurtă vreme, și-a întemeiat Romînul o gospodărie, parc'ar fi fost de cînd lumea în satul nostru, nu un venetic.

La început cînd a venit și-a adus un băietan... Erau, va să zică, trei de toți.

Dar după ce și-a întemeiat gospodăria plecă într'o zi la Dresca să-și vînză ce mai avea acolo și mai aduse și pe ceilalți copii: doi băieți și o fată. De cum a sosit în sat, s'a dus vestea despre frumusețea fetei. La crîsmă într'o zi aud pe niște Ruși:

— Frumoasă-î Catinca bre...

— Iubește pe tine, Grișa? întrebă altul.

Și rîdeau flăcăii și beau ca'n zi de Duminecă.

Aici în Satul Nou, pe vremea ceea, era un post de marinar; făceau patrula noaptea dar și beau și furau. Cîntau ei frumos, dar tot îi întrecea Nitchin, un soldat de la pichetul rusesc. Iarna cînd era Dunărea înghețată, treceau Rușii de la pichetele lor dincoace, aduceau armonia și unde se'n-cingeau niște jocuri și niște cîntece pe zăpadă, în pădurice lîngă sat, de-a mai mare dragul.

Pe urmă veneau la crîsmă, s'așezau la băut și beau cu oala, nu așa... Dar printre toți, ăsta, Nitchin se ținea ceva mai mîndru; el bea, dar mai cu socoteală, îi plăcea să cînte și cînd începea, parcă ți se rupea inima; îți venea să plîngi de jele și de dor.

El nu era Rus, și de aceia nu puteam înțelege ce spune; dar știu că zicea de dor, că tare mai mergeau la inimă cîntecele lui. Și era frumos: alb la față, niște ochi albaștri și-o mustață mică pe de-asupra buzelor roșii. Era înalt, voinic și se cunoștea el că-î fecior din oameni...

Odată l'am întrebat:

— De unde ești tu, bre Nitchin?

— Finlanda...

— Finlanda? Unde-o mai fi și asta? Uitasem din școală și mă tot băteam cu mîntea unde o fi țara ceia.

Am aflat de la alții că avea tată, mamă, acolo, că stăteau bine.

Rușii veneau la două-trei săptămîni în satul nostru, că mai mult nu le dădeau voie.

Și cînd veneau, știu că lăsau parale bune la crîșma lui Filip. Ai noștri, nu se duceau dincolo. N'aveau la ce. Nicî crîșmă nu era.

Intr'una din zile aud șoptindu-se în sat că Nitchin s'a îndrăgostit de Catinca lui Armașu, fata veteranului. Măi, a dracului treabă!

Acuma pe mine nu mă prinse mirarea, că băiatul era frumos, dar cealaltă lume se mira.

— Tocmai de asta, că era de alt neam, zise un lopătar.

— Ei, dragostea nu 'ntreabă, măi băiete!

Eu știu că eram tare curios, — să văd pe fata asta, de care se spunea atîta. Și iată că într'o zi, cum mă duceam la Pătlăgeanca, îmi ese înaintea Catinca. Se ducea la apă. Dar eu îmi fac drum de vorbă... «Tare mi-î sete», zic. Și numai ce văd că-mî apleacă zîbind cofa. Am băut eu, n'am băut, dar în ochii ei știu că m'am uitat. Spun drept, așa frumusețe n'am mai văzut: să umbli toată țara și să nu-î găsești păreche.

Nu unul ca Nitchin, dar un sat întreg să se omoare după ea. Avea niște ochi negri adînci, de'ți săgeta inima, cînd te privea.

Și o fată, un păr și niște obraji roșii, cum îi cireașa cînd dă în copt.

«Hei», zic eu, «a avut dreptate cine a a spus că-i frumoasă».

Trece din ziua aceia multă vreme. Era astă primă-vara. O vreme frumoasă și caldă. Dunărea venea mare, mare, spumegînd și făcînd anafoare. Prin valuri alergau pescarii cu setcile prinzînd scrumbii. Prin sat eșise oameni la semănat. În toate părțile sătenii dădeau zor cu munca. Da'n vremea asta Nitchin nu se mai vedea pe la crîșmă. Uneori îl zăream pe mal cu pușca la umăr, cum trecea de sentinelă și tocmai în dreptul casei veteranului.

«Or fi fost numai vorbe», îmi zic eu, «cu dragostea lor»... Dar iată că într'o seară veneam din Tulcea: era o lună plină, de se vedea ca ziua și Dunărea lucea ca argintul. Veneam încet pe lîngă mal și iacă de odată văd, o luntre, care se apropie de sălcii. Dintr'însa sare jos un om și nu mult dintr'o tufă răsare o umbră. Eu mă opresc. Pe dată mi-a trecut prin minte o bănuială. «N'o fi Nitchin»? Și nu știu cum, cu toate că eram însurat, mă pitesc într'un șanț să văd ce-o să se petreacă. Și numai ce văd pe flăcău că s'apropie de fată.

O cuprinde de mijloc, o strînge în brațe și rămîn așa multă vreme lipiți unul de altul. — Pe urmă aud... «Tu dragă la mine, Catină. Ôf, tare dragă la mine!» și se bătea pe inimă.

Apoi se puseră jos. Eu, dac'am văzut așa, m'am ridicat binișor, m'am tîrît pînă la marginea drumului și am luat'o spre casă.

«Hei, a dracului fată», zic eu nevestei, «știu că tot e adevărat ce se vorbeste». Dar ea se uită la mine. «Cum?» și'ncepu să se mire. «Eu am auzit alta de la nevasta jandarmului: că serjentu major de la grăniceri se ține după fată», spuse nevastă-mea. Că, știu d-ta, chiar în toamna ceea venise ordin de mutare flotașilor.

În locul lor făceau grănicerii paza frontierei.

Serjantul ăsta major, stătea cu garnizoana în Satul Nou.

— Nu se poate, îi spun eu nevestei, eu am văzut'o cu Nitchin.

— Ei, ascultă ce-ți spun eu. Lui Florea i-a căzut dragă.

Așa 'l chema pe serjantul major.

La drept vorbind nici Florea nu era de lepădat. Frumos așa, nu era, dar era bine îmbrăcat și avea leafă bună.

Florea aflase de dragostea ei cu Nitchin și de aceia dăduse ordin ca nici un grănicer rus să nu mai treacă dincoace. Era acuma pază strașnică. Unde să mai umble cine-va noaptea pe Dunăre!

Cum s'a făcut, Florea s'a dus în casă la veteran. L'a primit omul bine, că erau oameni tare de treabă. Mă rog, dulceață, cafea, ca la boieri—azi așa—mîine așa, cînd căuțai, Florea acolo era. Tot satul acuma vuia de serjantul major de la grăniceri că se are'n dragoste cu fata veteranului. Ba se zvonise că se face și nunta.

Într'o seară, pe cînd stăteam așa în ogradă, numai ce aud de odată un glas de cîntec. Mai întîi mi s'a părut că'i cine-va de la noi; dar, cînd mi-am ațintit urechea, am cuoscut că 'i de la Ruși. «Trebuie să fie Nitchin,—zic eu—, «altul nu cînt'ășa frumos» și am eșit lingă mal de-am ascultat. Venea așa de dulce, de jalnic și de curgător cîntecul, că'ți ardea inima. Oîu muri și n'oiu mai auzi, parcă nu era glas omenesc.

Mulți oameni din sat ascultaū de pe mal cîntecul lui.

— Dar ce spunea? întrebă revizorul.

— După cîte am aflat de la alții, zice că era vorba de o casă peste-o apă, de o fată mîndră, care l-a nenorocit. Eu care văzusem întîlnirea fetei, pricepeam acum ce trebuie să fie... Dar fata în vremea asta stătea tristă pe malul apei, asculta pe iubitul ei și lacrămî îi curgea din ochi. Era tristă căci aflase că Florea era pricina pentru care Nitchin nu mai putea trece dincoace să se întîlnească cu ea.

Une-orî venea la mal și se nita lung la dragul ei, cum stătea de pază. Își făceau semn din mină, cu batista, și atîta. Dar unde'i vedea cine-va? Eu am aflat asta tîrziu de la niște pescari ruși.

Florea nu mai putea, se dădea în vînt după fată. Ce n'a făcut s'o înduplece să-l iubească!

Lucruri scumpe i-a adus, bomboane de la Ismail. Degeaba! Ea le arunca. Și de cîte-orî venea el în vizită, își făcea treabă ba la boi, ba la adus apă, mă rog numai să nu stea în casă. Grănicerul nu mai putea de ciudă. Într'o zi se duce la tatăl fetei și-i spune verde:

— Mie mi-e dragă fata, să mî-o dai de nevastă. El i-a răspuns: «Să vedem ce zice dînsa». Era om cu judecată, vezi.

Fata tace, nu spune nimica. Trece azi, trece mine. Florea s'aține într'una să-i dea răspuns.

Dacă vede așa, își pierde răbdarea, se duce iar.

— Ce faci? Imi dai fata?».

Armașu cheamă pe Catinca înăuntru și fșră de nici un înconjur, o întrebă :
— Ei, ce zici tu? Iacă te cere doinnu Florea. Spune: ce ai de gând?».

Fata pune ochii în pământ și răspunde scurt :

— Nu, tătuca, nu mă mărit.

Atunci Florea s'a îngălbenit la față și prinse a scormoni pământul cu călciiul, tremurînd de ciudă.

— Ți-e drag Nitchin, un nespălat de Rus, care nu-i nici om cu stare? Și pe mine, care am leafa mea, slujbă sigură, nu mă vrei!

— Nitchin? Care Nitchin? întrebă Armașu cu mirare.

— He, he!, ești în urmă cu politica, răspunse Florea vesel, rîzînd cu răutate. Știe tot satul. Și d-ta nu știi nimic?

Armașu a sărit în sus ca ars și s'a uitat crunt la față.

— Cum? Tu te-ai dat în dragoste cu Rușii?

Ea tăcea și se îngrămădise într'un colț, plîngînd înăbușit.

— Spune! — strigă tat'-său și se repezi cu pumnul întins.

Fata n'a răspuns și plîngea, plîngea într'una.

Armașu 'i trase un pumn în față.

Atunci Florea se scoală și'l apucă de braț.

— Las' n'o mai bate... și plecă mormăind.

A doua zi tot satul știa întîmplarea...

«Ha, de-ceea cînta Rusul cu atîta foc», spuneau oamenii.

Și par'că a fost un făcut; din seara aceea nici o dată nu se mai auzi cîntînd.

Se vede că fata i-a trimis vorbă. Avea și Rusul spionii lui, pe pescari. Dar Florea jurase răsunare. Nu se aștepta să capete așa afront, el, șef de garnizoană, om cu carte. Chiar eū l'am auzit odată la crîsmă.

Trecuse multă vreme la mijloc, credeam că s'a isprăvit tot, îl credeam pe Nitchin plecat, mutat în inima Rusiei. Nici prin sat nu se mai spunea nimic. Pe față o văzusem de cite-va ori tristă, descurajată. Auzisem că rău o pătise de la tată-su, săraca! Era acum toamna, căzuse și frunza plopilor, iar gîrlele prinseseră ghiață. Seara, de cum s'aprindeau luminile, cădea pe Dunărea ceață, să nu vezi la doi pași.

Intr'una din zile aveam treabă la Tulcea.

Pindesc un timp bun, mă urc în luntre și pornesc. Mă întorc așa pe'nse-rate, da cînd să intru'n sat, aud sgomote și strigăte, văd lume peste lume fugînd toți la vale.

«Ce-i?» întreb eū.

«Aū împușcat grănicerii un contrabandist».

De-odată par'că m'a luat cu rece prin tot trupul.

M'amestec și eū printre ei și-o iaū la fugă. Cînd ajung aci, ce să vezi? Nitchin, săracul, întins la pământ pe malul Dunărei, împușcat în partea stîngă, deschiat la haină și, dintr'o rană mare, sîngele picura pe cămașă. Oamenii aprinseseră un foc iar flacările-l lumina chipul cuprins de gălbeneala morței. Horcăea încet, cu ochii pe jumătate închiși și lîngă el oamenii clătinau din cap. La cîți-va pași, la mal, luntrea în care fusese împușcat. Întrebați cum l'au omorit.

— A voit să treacă pe ascuns, sentinela l-a simțit. L'a somat să tragă la mal, el n'a voit. Atunci a tras foc și l-a doborât, zise un bătrîn.

— Păcat, săracu'! Așa frumusețe de om! Am rămas multă vreme lângă trupul voinicului, care murise aci pe pămînt străin, departe de-ai lui. După un timp mă depărtaî și tot timpul pînă acasă m'am gîndit la dragostea lui nenorocită, care-l vîrîse în pămînt.

Toată noaptea n'am putut dormi; aci îmi răsăria în minte chipul frumos al fetei care-l aștepta cu inima bătînd de frică, lângă trunchiul unui copac, în clipa când era să fie împușcat. Aci mutra întunecată a sergentului major, care într'adins dăduse ordine aspre. Și cine știe dacă n'a fost chiar el? Cine știe? A doua zi l-au îngropat chiar aci. Un om din sat i-a făcut crucea, altul i-a cumpărat lumînările...

Pe fată n'am mai văzut-o; dar într'o seară tîrzie, spun oamenii c'ar fi zărit-o trecînd grăbită în pădure. Zile de-arîndul a sădit florî pe mormîntul sărac. Pe urmă au trecut luni la mijloc și în sat se uitase de'ntîmplarea asta. Eu am văzut-o o singură dată, slabă, uscată de necunoscut... Amarnică femeie! L-a iubit strașnic. Hei unde mai găsești așa inimă? Nici c'a voit să se mai mărite. Degeaba au cerut-o unul, altul. Și într'o zi aud c'a plecat, s'a dus în satul ei, la o mătușe din Dersca.

Cine știe ce-o fi făcînd, dac'o fi trăind».

Agentul tăcu, se uită în ochii mei, apoi la crucea de lângă mine. Fără să vreu, întorsei capul. În lumina slabă a focului se deslușea crucea de bîad, plecată într'o parte și care însemna locul unde hodineau oasele unui om ară noroc. Un vîntușor prinse a bate printre ramurile sălciilor desfrunzite, iar la mal valurile se loveau de țărîm cu zgomot ușor și sec.

Stăturăm o bucată bună și nimeni parcă nu îndrăznea să zică o vorbă. Focul își potolise flacăra, se stîngea în scînteerea jarului. La răsărit o geană de lumină însemnă răsăritul. Aburî ușorî se înălțau din apă.

Ne ridicarăm tăcuți și pornirăm încet peste frunzele uscate pe poteca îngustă, care ducea la marginea ghiolului.

N. DUNĂREANU.

LORELAI

(DUPĂ EICHENDORFF)

*Se simt plutînd fiorî noptîi reci ;...
Călare, numai tu prin codru trecî ?
Ești singură de tot, pădurea-î deasă ;
Te iaî cu mine, tu să-mî fî mireasă !*

*«De viclenie-î gîndul vostru plin ;
Mi-e sfișiată inima de chin.
Auzî cum rătăcește cornu'n vînt !
O, du-te, du-te ! Nu știi cine sint.»*

*Ce mîndru-ți este roibu 'mpodobit,
Făptura numai bună de iubit,
Acuma te cunosc — o, Doamne, vai!
Doar tu ești vrăjitoarea Lorelai!*

*«Tu mă cunoști, — palatul meu de stîncă
Se oglindește 'n apa cea adîncă...
Se simt plutind fiorii nopții reci,
Din codru tu n'o să mă scapi în veci!»*

I. BORCIA.

PESCAR DE ISLANDA

X.

De data aceasta rămaseră zece zile de-a rîndul în ceață groasă, fără să vadă nimic. Pescuitul era bun și acum și cu atîta muncă nu li se ura. Din timp în timp unul din ei sufla într'un corn de unde eșia un zgomot asemenea cu mugetul unei fiare sălbatece.

Une-ori, de afară, din adîncul ceței albe, un alt muget răspundea la chemarea lor. Atunci priveghiau mai bine. Dacă strigătul se apropia, toate urechile se îndreptau spre acel vecin necunoscut, pe care nu-l vor zări de sigur niciodată, dar a cărui prezență era o primejdie. Se făceau fel de fel de prepusuri asupra lui, el devenia o ocupație, o tovarășie și de dragul de a-l vedea, ochii se căzneau să străbată nepipăibilele museline albe care rămîneau întinse pretutindenți în aer.

Apoi acel vas necunoscut se îndepărta, mugetele cornului lui mureau în depărtarea liniștită și oamenii se regăseau atunci singuri în tăcere, în mijlocul acestei nemărgeniri de aburii nemișcători.

Totul era pătruns de apă, de pe totul rîura sarea și saramura.

Frigul se făcea mai străbătător, soarele zăbovia mai mult în acest tirîș al lui supt orizont; erau deja nopți adevărate de un ceas sau două a căror împinzire mohorîtă era sinistră și înghețată.

În fie-care dimineată măsurau cu o greutate de plumb adîncimea apelor, de teamă ca *Maria* să nu se fi apropiat prea mult de insula Islandei. Dar toate undițele puse cap la cap, nu ajungeau să dea de fundul mării. Pluteau deci în largul ei și pe ape adînci.

Viața era sănătoasă și aspră. Acest frig mai înțepător marea mulțumirea ce aveau seara, impresiunea de adăpost cald pe care o sim-

țea în odăița de stejar masiv, cînd se coborau să mănînce sau să se culce.

În timpul zilei acești oameni mai schimnici ca niște călugări, vorbiau puțin între ei. Fie-care cu undița în mîni, rămînea ceasuri și iar ceasuri întregi la acelaș post neschimbat, muncind numai cu brațele la munca neîncetată a pescuitului. Ei nu erau îndepărtați unul de altul, de cît de doi sau trei metri și în cele din urmă nu se mai vedeau.

Această liniște a ceței, această întunecime albă adormiau spiritele. Pescuind, își cînta fie-care pentru el, vre-un cîntec din țară, dar cu voce înceată de teamă să nu sperie peștii. Gîndurile deveneau mai încete și mai rare, păreau a se destinde, a se întinde în timp, pentru a ajunge să umple timpul fără a lăsa în el goluri, intervale de ne-ființă. Nu se mai gîndeau de loc la femei pentru că era deja frig, dar visau lucruri fără nici o legătură sau minunate, ca în somn, și urzeala acestor visuri era tot atît de puțin strînsă ca și o negură...

Această cețoasă lună August avea obiceiul să închidă ast-fel în fie-ce an, într'un chip trist și liniștit, sesonul Islandei. Alt-fel, era aceeași deplinătate de viață fizică, umplînd piepturile și făcînd mușchi tari marinarilor.

Yann își găsisse repede obișnuitul său fel de a fi ca și cum din marea lui mîhnire n'ar fi mai rămas nimic. Sprinten și cu băgare de seamă, repede la manevră și la pescuit, cu apucături de om desghețat, ca unul ce n'are nici-o grijă, de altfel comunicativ, la orele lui numai —cari erau rare—și purtînd în totdeauna capul cu aceiași înfățișare, indiferentă și poruncitoare în acelaș timp. Seara la culcare, în chilioara veche pe care o păzia Fecioara de faianță, așezat la masă, cu un cuțit mare în mîna, înaintea vre-unei farfurii cu mîncare bună, caldă, îi venea ca altă dată să ridă de lucrurile hazlii pe cari le povesteau ceilalți.

În adîncul lui el se ocupa poate puțin și de acea Gaud pe care Silvestru i-o dăduse desigur de femei în cele mai de pe urmă mici clipe de agonie—și care era acum o sărmană fată, fără nici un sprijin pe lume. Mai ales poate că doliul acestui frate era încă în adîncul inimei lui.

Dar această inimă a lui Yann era un ținut virgin, greu de stăpînit, puțin cunoscut, și în care se petreceau lucruri ce nu se vedeau pe din afară.

(Va urma).

C. SANDU-ALDEA.

MONSTRUL DE FIER

«Aleargă monstrul meu voinic, aleargă...
 Cu minile pe frînă stau, poți merge'n pace..
 Inseamnă'ți dunga ta de fum supt bolta largă :
 'Naintea noastră drumul își desface
 Panglica lui de fier șerpuitoare...
 Hai, monstrul meu, voios descleastă'ți gura.
 Aruncă'ți șuerul prelung, — și-aleargă!

Din goana ta mi-e drag să văd natura
 Cu mîndrele-î decoruri schimbătoare :
 Păduri și țarină, țirguri, sate, ape...
 Ca niște uriași în pas gimnastic,
 Cuprinși ca de o panică, fantastic
 Fug stîlpîi mari de telegraf în urmă...
 Fug casele din sate ca o turmă
 Și juge turla după ea ca un păstor;
 Ca gituri de girafe însetate
 Se uită cumpeni de fîntini la noi mirate.
 Se'nșirue și fug cantoanele 'n monom
 Și kilometrii fug în urma lor,
 Și toate-aleargă ca pe-un hipodrom
 Parcă s'au pus să bată un record...
 Și'n fuga asta dela sud spre nord
 Păn' și pămîntul antrenat deodată
 A prins să se învîrte ca o roată...

Hai, monstrul meu, că iar e primăvară,
 Innoadă'ți în tampoane lunga trenă...
 Divinul regisor a pus în scenă
 Cea mai frumoasă feerie iară :
 A pus întîi să măture Austrul
 Cele din urmă zdrențe de zăpadă ;
 Ca unui nastur vechiū, cînd e paradă,
 I-a dat pe cer lui Febus iarăși lustrul ;
 A primenit decorurile toate,
 A cheltuit atîta verde și albastru ; —
 Tavanul spart de-al iernei crunt dezastru

L'a zugrăvit din nou și-acuma scoate
 Din garderoba lui fără de păreche
 Treptat strălucitoarele costume,
 Cîrpind din nou mizeria cea veche
 Spre-a 'nveseli această tristă lume...

E tristă lumea, monstrul meu, privește:
 Vezi tu, în marea asta luminată
 În care totul reîntinerește,
 Eu singur, unde trec, însemn o pată,
 De parc'aș fi în doliu totdeauna:
 De sus și pînă jos sînt una
 Cu umbra mea, de negru, ca un cioclu...
 Cu grijă'n veci prin vastul tău monoclu
 Scrutez mii de primejdii puse'n cale,
 Căci sînt răspunzător de-atîtea vieți, închise
 În cutele de fier a trenii tale...
 Parlamentari cu libere permise,
 Înalți slujbași ai Statului, miniștri,
 Suspecte mutre de casieri sinistri,
 Spoliatori, și lume mai mărunta,
 Insurăței ce și fac voiajul lor de nuntă,
 Comiși, demimondene, barzi cu plete,
 Aventurieri ce pleacă să joace la rulete,
 Și cîți nu port cu mine, pe cîți nu-î am în samă...
 Ei beau, petrec, mănîncă și nu știu sumbra dramă
 Ce se petrece 'n mine...

Vezi tu, iarăși descinde
 Culoarea vieții mele ca tușul cel de China
 Din călimara nopții... Se-aprinde acum lumina,
 Treptat, supt capîșoane, în șirul de vagoane
 Și sicare'si cată acuma un culcuș...
 Perdele și zăvoare sînt trase-acum pe uși,
 Iși scoate unul gheata și gulerul celalt,
 În Wagon-Lit se 'ntinde un personaj înalt
 Și sforăe cu toții, ferifi, la adăpost...
 Eu singur staū de veghe și, neclintit la post,
 N'am voe să 'n hid ochii...

A, monstrul meu iubit,
 Ce-ar fi acuma, spune, să-î prăvălim pe toți!
 Vezi cotul care-l face Siretul liniștit,

*Ți-aducă aminte podul pe șubreziți piloți,
Știi apa ce adîncă-î acolo, în bulboane...»*

*Mărește-acum viteza și trena de vagoane
Iși zguduie întreaga coloană vertebrală,
Fulgerător sporește a monstrului iuțeală,
Descrește depărtarea și se ivește podul...*

*Dar iată că un clopot, cu nota lui sonoră
Vestește 'n lăina nopții cea mai sublimă oră
Care-a sunat vre-odată, chemînd la el norodul...
Ascultă omul negru cu minile pe frînă
Și își aduce-aminte că-î sfînta săptămînă
A patimilor... Vede din fugă cum s'aprind,
Cum tremură pe drumuri făclii, ca puncte pale,
Cum joacă pretutindenî, cum se ajung pe cale
Și pier ca iar s'apară departe licărind...*

*Tresare omul negru și aiurît își duce
La frunte mina dreaptă, făcîndu'și sfînta cruce,
Brusc apăsînd cu stînga pe frînă...*

Și supt roși

*Răsună'n treacăt podul pe șubreziți piloți
Se luminează-adîncul de fulgerări fugare,
Zadarnic chiamă apa...*

*«Haî, monstrul meu iubit,
Inseamnă'ți iarăși dunga de fum supt negrul cer:
Aprinde'ți ochii roșii mai vii în scăpărare,
Să mergem înainte pe panglica de fier
Ce 'ncunjură pămîntul acesta 'mbătrînit!...».*

A. MIREA.

REVISTA GENERALĂ

*Dînd cititorilor noștri un număr special, de 32 pagini, cu prilejul
Sf. Paști, le urăm din toată inima: Sărbători fericite!*

NOI MEMBRII LITERARI AI ACADEMIEI.

In actuala sesiune, Academia romîna și-a complectat secția literară cu alegerea d-lor N. Gane, Dului Zamfirescu și Andrei Birseanu în locul dece-

daților B. P. Hasdeu, Olănescu-Ascanio și Iosif Vulcan. Membrii corespondenței în aceeași secție, s'au ales dd. Barbu Delavrancea și S. Mehedinți.

MONUMENTELE NOASTRE ISTORICE

Ca publicațiune trimestrială va apare de aci înainte «Buletinul Comisiunii monumentelor istorice». Intîia fasciculă (București, C. Göbl, 1908, pg. 8 în 4°), se înfățișează admirabil ca execuție artistică și e foarte îngrijită în cuprinsul ei. Notele istorice și arhitectonice, precum și ilustrațiile numeroase cu privire la ruinele mănăstirei Comana au un interes deosebit; deasemenea raportul comisiunii despre activitatea sa în 1907. Intreaga parte istorică a fascicolei se datorește d-lui Al. Lăpădatu, secretarul comisiunii, iar partea artistică d-lui arhitect N. Ghica-Budești.

NECROLOG LITERAR.

Asemenea ftizicilor întîrziată se stinse, în zorile primăverii, «Viața literară și artistică», al cărei trai vegetativ era de mult un secret public. Prevenim pe confrății de la alte reviste, ca oameni buni ce sîntem, să se ferească de contactul cu bacciliî acum ambulanți ai ftiziei literare, clasați și declasați, precum baccilul Chendi ori Cioflec ori Eftiniu ori Cazaban, dacă nu vreau să cadă pradă cumplitei boale care nu iartă. Pe unii din acești baccili îi cunoaștem și noi și n'am uitat cit a trebuit să desinfectăm pe urma lor...

CRITICĂ LITERARĂ AI GAZETELOR.

Pînă la ce grad supt zero poate rezista înghețului pana unui critic literar de gazetă, ne arată pseudonimul «Apostol» din ziarul «Viitorul». Intr'o dare de seamă care-î profetește autorului un viitor și mai strălucit decît «Viitorul» ...present, se afirmă, cu o seninătate adorabilă, că «se poate afla numai decît *verosimilitateu* (!) celor ce se susțin» acolo... Apoi urmează o sumedenie de bazaconiî cari arată cit de multă incultură se cere pentru de-destarea edițiilor critice și cit de puțină cultură pentru slăvirea edițiilor de... corector, rău și acesta. Păcat de libertatea prea mare pe care simpaticii directori ai «Viitorului» o dau unor colaboratori cari ar putea servi cel mult ca împărțitori de ziar, nu de idei.

NOTIȚE BIBLIOGRAFICE.

Au apărut de curînd, în editura «Minerva»: «Nuvele, povestiri» și «Momente, schițe, amintiri», cuprinzînd proza literară a d-lui I. L. Caragiale; o ediție conștiincioasă a «Poesiilor populare» culese de V. Alecsandri, datorită d-lui Em. Gîrleanu; «O istorie de demult», povestiri de d. M. Sadoveanu și traducerea romanului «O viață» de Guy de Maupassant, datorită tot d-lui Gîrleanu.

*

De Sf. sărbători apare și prețiosul volum de «Cugetări» al Adinei Olănescu, atît de mult așteptat în toate cercurile noastre literare.

*

O lectură plăcută și instructivă va găsi orice bun Român în conferința d-lui Nigrim: «Ce zice Englesul despre Romîni» (București, «Minerva»); cu

multă voiciume sînt satirizate aici păcatele culturale și publice al păturilor noastre superpuse.

*

În «Biblioteca pentru toți» a d-lui L. Alcalay, noua broșură (324—325) cuprinde interesante note de călătorie ale d-lui dr. C. I. Istrati, pe drumul «București — Cairo». Numerele ieșite de curînd ale bibliotecii mai conțin: traducerea d-lui Ion Adam, «Nuvele alese» de G. de Maupassant, traducerea d-lui Codreanu, «Princesa 'ndepărtată» (piesă de Edm. Rostand), nuvela originală «La gura văii» de d. N. Rădulescu-Niger și o ediție a lui «Despot-Vodă» de V. Alecsandri, cu o notiță de d. P. V. Haneș.

*

D-l Ludovic Leist, cunoscutul profesor de limbile germană și franceză, tipărește un manual practic, foarte util, de Conversații francezo-romîne («Le Français parlé, 1908; Minerva, pg. 245; prețul 2 fr. 50). Sc.

*

În editura lui Hans Bondy din Berlin a apărut primul număr al unei reviste care-și propune să dea Europeanului occidental lămuriri asupra vieții complicate a Rusiei și a popoarelor sale. Scopul acesta vor căuta să-l ajungă printr'aceea, că personalități intelectuale reprezentative, și nu oameni de partid și doctrinari, vor descrie starea economică, industrială și artistică a patriei lor. Revista poartă următorul titlu: *Neuland* (Țară Nouă) foaie lunară pentru cunoașterea culturii intelectuale și economice a Rusiei și a extremului Orient, publicată de *Iosif Melnik*.

În primul număr găsim, după introducerea redactorului, un articol scurt al d-lui dr. *Theodor Barth*: Opinia publică iuternațională. Danezul *Hermann Bang* publică cîteva considerațiuni generale asupra greutăților pe cari le întîmpină aceia cari ar dori să cunoască Rusia. Scriitorii ruși au următoarele contribuțiuni: profesorul *Iwan Oserow* din Moscova un studiu amănunțit și interesant asupra bugetului rusec, profesorul *M. Bogoljepow* un articol asupra «Rusiei și tîrgului capitalului european», iar deputatul primei Dume *Wladimir Nabokow* o schiță: «A treia Dumă». Profesorul *Karl Ballod* scrie despre «Raporturile comerciale dintre Germania și Rusia», redactorul *Iosif Melnik* traduce, pentru intîia dată, cîteva notițe asupra lui *Pușkin*, scrise de *Nicolae Gogol* în anul 1832, după care urmează începutul unei traduceri: povestirea «Iuda Iscariotul și ceilalți» de *Leonid Andrejew*. La sfîrșit se găsesc mai multe notițe literare.

*

Lucrarea d-lui *D. Rousso*: «Studii bizantino-romîne» (București, 1907, Göbl, 52 pag. în 8°) a fost analizată de d. *Mario Roques* în No. 145 — Ianuarie 1908 — al revistei «Romania» din Paris (tomul XXXVII, pag. 164—175) și d. Sextil Pușcariu în «Deutsche Literaturzeitung», anul XXIX No. 13 din 28 Martie 1908. H.

CRITICA SOCIALISMULUI

Săptămîinile acestea a apărut o nouă carte englezească în contra socialismului. Trebuie să spunem mai întîi că azi *nicăieri* în lume nu se scrie mai des și mai mult în contra acestei absurde teorii decît în lumea anglo-saxonă.

De cînd cu lărgirile dreptului de vot, toată Englitera s'a alarmat de invasia celor mai fantastice planuri «sociale» în splendida ei școală de politică tradițională de pînă acum. Pe fie-care săptămîină apar cărți mari și mici în această chestie. Toate revistele mari se ocupă de ea. «*The Spectator*», vechea și celebra revistă săptămînală, de la Ianuarie încoace publică în fie-care număr al ei articole contra socialismului. Tot astfel multe alte reviste. Așa de pildă *The Nineteenth Century* (April) (The Impotence of Socialism), *National Review* (Martie) (The red flag of International Socialism), *Fortnightly Review* (Martie) (A Challenge to Socialism), etc.

Cartea de care vorbim, *A Critical Examination of Socialism*. By N. H. Mallock, arată de asemenea, ceea-ce susținem și noi, că este o copilărie a se vorbi de vr'un socialism «științific», și susține că tocmai aceste exagerări și amăgiri (*unscientific delusions*), lipsite de ori-ce bază serioasă, fac imposibilă vr'o acțiune mai de seamă pentru păturile muncitoare din Englitera.

Nu mai cei ce cunosc lupta mare și concentrică pe care o duce presa engleză, în imensa ei majoritate, contra socialismului își poate da seama ce va să zică o luptă politică cu arme intelectuale și morale. D.

A FOST CRISTOS EVREU ?

O întrebare ce adesea s'a pus și la care multe răspunsuri s'a dat. D-nul Houston Stewart Chamberlain, a cărui influență asupra Germanilor devine, în vremea din urmă, din ce în ce mai covârșitoare de cît a lui Nietzsche și care este, ca *nimeni altul astăzi*, stăpîn pe tot ce se poate numi cultură superioară, spune: «*Cel ce afirmă că Cristos a fost Evreu, spune saŭ o prostie, saŭ o minciună. O prostie dacã, întocmai ca un ignorant, amestică religiunea și rassa, o minciună dacã, cunoscînd istoria Galileii și complicata stare de lucruri de acolo, parte o retace, parte o schimonosește de dragul prejudecăților sale religioase saŭ chiar spre a se arãta amabil puternicei Evreimii*». (ca *Renan* d. p.!) [H. St. Chamberlain, *Grundlagen des XIX. Jahrhunderts*, ediția VI. (1906), I. Hälfte, p. 256].

Adevărul e că Galilea se numea «Galilea Neamurilor» și adevărul e că d. Chamberlain dovedește cu nenumărate argumerte că *toată firea și înfățișarea lui Cristos e chiar și direct «antisemită»*,—o elementară protestare contra tuturor credințelor «religioase» formaliste, materialiste și abstracte ale Evreilor cari nu aŭ religiositate adevărată ci numai mii și mii de mari și mărunte prescripții de conduită în viață. Și de aceea Evreii *nicî nu-l puteau înțelege*. Și în ziua de azi, tot numai «savantii» influențați de mentalitatea Evreilor, de *presa lor*, nu mai pot pătrunde pînă la izvorul nesecat al adevărilor din viață, din natură pe cari le-a propovăduit Cristos.

VALOAREA EVANGHELIILOR

Atragem atenția cititorilor asupra articolului nostru de astăzi. La noi foarte multă lume, chiar cultă și de bună-credință, e încă cu desăvîrșire desorientată în ce privește chestiunea de a se ști dacã evangheliile se «potrivesc» (!) saŭ nu cu civilizația modernă. Cei ce știu că națiunile germanice se

ocupă zi cu zi de ele, că și-au scos chiar *constituțiile* liberale în mare parte din Sfinta Scriptură, că critica superioară a Bibliei din Englitera este de o neîntrecută erudiție, că Bossuet, în felul lui, publicase de asemenea a sa «*Politique tirée de l'Écriture Sainte*», aceia vor înțelege importanța enormă ce este de a ne lămuri și noi în această privință. «Constituții» politice nu, dar vecinic sigure călăuze sufletești găsim în evanghelia lui Cristos. Așa ne putem explica de ce Newton, care descoperise legi ale naturii, tot el scria comentarii la evanghelia lui Ioan! De ce Gladstone zilnic se adincea în Sfinta Scriptură. De ce Björnson și multe alte genii ale lumii fac același lucru. De ce în Englitera, în Germania, în Statele-Unite, în Suedia, Danemarca etc., pretutindeni unde mai este o stabilitate și nădejde de a birui lumea sofistilor de astăzi, pe fie-care zi apar nenumărate scrieri asupra Sfintei Scripturi și preocupările religioase, creștinești sint atit de profunde.

La noi mai nimeni *nu mai îndrăznește* a vorbi de evanghelii, dacă nu vrea să fie privit pieziș de ignoranți infumurați și nuli. Pentru că nimeni nu s'a interesat de enorma putere ce poate da o biserică luminată, cu adevărat civilizată, — inimilor. Și nu sint spuse par'că pentru zilele de astăzi și aceste vorbe ale lui Cristos, ca toate ale lui: «*Vai vouă învățătorilor de lege că ați luat cheia cunoștinței; voi înși-vă n'ați intrat, iar pe cei cari crați să intre i-ați oprit?*?... (Luca XI. 52).

RELIGIUNE ȘI PSIHLOGIE

Profesorul G. Lausing Raymond de la «*Washington University*», într'o publicație a sa recentă, «*The psychology of Inspiration*», arată că religiunea are să fie salvată de cercetările psihologiei și reconciliată cu rațiunea pe calea conștiinței noastre subliminale. El arată că omul poate fi un drept-măritor creștin și savant adevărat, «*a thorough scientist*», poate împăca foarte bine credința sa creștină și judecata științifică.

CREDINȚELE NECREDINȚEI

Dr. W. H. Fitchett, într'o carte apărută tot de curind, supt acest titlu «*The Beliefs of Unbelief*», dovedește că chiar necredința implică credința, că indoelile sint credințe ascunse. Oricari ar fi dificultățile pe care le prezintă creștinismul, de fapt *toate ipotezele* prezintă dificultăți cu mult mai mari. Iar a lăsa ca corabia unei civilizații să se cufunde, însemnează să o lași să-și ia cursul după cum o duc vânturile și valurile.

«A SERVI ENGLITEREI»

În «*La Revue*», d. Nicolas Ségur vorbind de literatura cosmopolită ce se întinde azi și în Englitera, arată că niciodată Anglo-Saxonii n'au avut un scriitor mai naționalist ca *Rudyard Kipling* care a obținut de curind *Premiul Nobel*. D. Ségur nu-l găsește pe d. Kipling tocmai după gustul d-sale, căci acesta n'are decit un singur principiu: «*A servi Engliterii*». Acesta e unicul său ideal. Moralitatea lui e condusă de o singură preocupare: *mărirea națiunii englezești*.

D.